

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 450 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 cor
1/2 an 12 cor.,
1/4 an 6 cor.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil. a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Situația politică.

Politica partidelor maghiare a ajuns la așa zisul punct mort. De câteva săptămâni începuse președintele Camerei Berzevicy Albert o serioasă pertractare cu partidele opoziționale, cu scopul de a afla un desnodament din încurcata situație politică actuală. La început se părea, că o să aibă un rezultat favorabil pertractărilor lui Berzevicy, și mai ales foile kossuthiste scriau de o durabilă pace, ce ar fi să se încheie pe baza unor concesii oferite de Berzevicy în numele partidului muncii. Nu așa de ușoară i-a fost însă situația lui Berzevicy în tabăra justhiztilor.

Cum aceștia reprezentau punctul extrem al programului lui Kossuth și cum aceștia începuseră lupta cu niște lozinci, de cari nu se puteau acum scutura cu una cu două, fără a revolta pe alegătorii lor împotriva partidului, cerură declarații preînalte cu privire la legea votului universal și lărgirea dreptului de a dispune asupra armatei.

Berzevicy însă n'a putut merge mai departe decât îi permite programul partidului său, care chiar lămurit nu e mai ales cu privire la votul universal. Cât pentru reformele militare, programul partidului muncii e stipulat de comisia de nouă, de pe vremea partidului liberal, peste care partidul nu poate trece.

A afla un punct oarecare de întâlnire în politica partidelor maghiare și a nivela diferențele mai ales cu privire la chestia votului universal și a reformelor militare a fost scopul pertractărilor lui Berzevicy.

A crezut, că chiat lucru greu nu va fi acesta. Votul universal după cum e știut, nu e dorit

de nici unul din partidele maghiare. Deși guvernele mai nouă au avut toate în program votul universal; deși una dintre cele dintâu datorințe ale actualului guvern este crearea legii despre votul universal, nu se poate nega, că guvernul amână pe cât numai se poate, reforma aceasta și o ar amână pe toate timpurile. Căci acum o studiază această chestiune, acum îi dă de lucru oficiului statistic și nu are de loc încredere, că va putea reuși și asigura hegemonia elementului maghiar pe vecie în această țară poliglotă. Și plane dacă legea aceasta va mai fi și secretă și după comune, când nu se mai poate conta la aceea, că unii vor vota de frică, alții vor rămâne acasă în comunele departe de 80—100 km. dela locul de alegere. Și când unii se bizuiau pe împrejurarea, că hegemonia elementului maghiar se poate asigura prin o arondare potrivită a cercurilor de alegere, vine contele Apponyi — care însuși era mare anteluptător pe vremuri al votului universal — și declară, că ori cum va fi arondarea cercurilor, chiar așa împărțite după cum cred unii creeri înfierbântați patriotici, nu se vor putea, deoarece lucrul acesta ar provoca o indignare și o aversiune în întreagă Europa cultă împotriva unguirilor.

Singurul partid a lui Justh se pare mai intenț cu privire la acest punct al programului său și după cum ar fi, la aparență pretinde înainte de toate legea votului universal și apoi reformele militare, ori cel puțin un iunctim între aceste două, așa ca una să nu se poată executa fără de cealaltă.

Dară nu ni se pare de loc lămurită nici ținuta partidului justhist cu privire la chestia votului universal, deoarece programul lor e exclusivist — cerând votul universal pentru maghiari, ori pentru acei

cețățeni, cari sunt probați ca buni patrioți.... Indatăce leagă de votul universal o astfel de condiție: *buni patrioți* (interpretarea cuvintelor o vor face partidele maghiare la vreme), nu mai înțelegem rostul luptei în direcția aceasta, deoarece să sperăm, că nu va mai veni și vremea aceea, ca să fie împărțiți locuitorii acestei țări în buni și în răi patrioți? Și precum e ținuta partidelor față de chestia votului universal și mai încurcată și nelămurită e a particularilor. În toate partidele maghiare vei afla aderenți și potrivnici ai votului universal. E doar încă în proaspăt memorabila scenă, când fostul ministru Hieronimy a pledat la o întrunire contra votului universal, iar colegul său actualul ministru de justiție Székely pentru, și încă în aceeași zi.

A fost deci un lucru zădarnic dela început a încerca să se niveleze diferențele partidelor, îndatăce s'a pus la discuție chestia votului universal și Berzevicy și-a săpat însuși groapa, când a crezut, că va putea face lumină în privința aceasta.

Cu reformele militare i-a fost mai ușor. Aci a putut spune ceva concret din programul militar stabilit al partidului muncii. Programul acesta culminează în pretensiunile comisiunii de nouă a fostului partid liberal, în care se cer drepturi mari pe seama limbei ungurești în armată, începând dela școlile militare și până la instrucția feciorilor în casarme. Neatinse lasă însă acest program drepturile de dispunere ale Monarchului și limba de comandă.

Programul acesta l'a aflat deocamdată de îndestulitor și partidul kossuthist — rezervându-și dreptul de a cere și de aci înainte limba de comandă maghiară — n'a putut însă să-l accepte în forma aceasta partidul justhist, fără a fi concomitat dela locurile competente și de unele de-

clarații, cari se asigure în viitorul apropiat comanda maghiară. Partidul a intrat în luptă și obstrucție contra reformelor militare cu lozinele: votul universal și limba de comandă maghiară și până nu capătă unele asigurări în direcțiile aceste nu poate depune arma.

Tot atâtea mari greutăți, pe care s'a angajat ale delătura presidentul camerei Berzevicy Albert. Și după continue pertractări s'a întors acasă cu mâna goală. Situația i-a fost și mai îngreunată de cătră partidul său, deoarece ce Tisza și partisanii dela început a fost împotriva oricărei pertractări cu opoziția, și pretindeau în contra obstrucției înăsprirea regulamentului Camerei, eventual întroducerea cloturei. Astfel politica guvernului a ajuns în dilemă: continuarea desbaterei asupra reformelor militare fără nici o perspectivă de reușită, ori inaugurarea unei politici mai „energice”. Foile guvernului scriu deja într'un ton mai înăspriș. Berzevicy și-a dat dimisia și nu e imposibil, ca locul lui să-l ocupe un om acreditat lui Tisza, mână de fier. Și atunci iar suntem acolo, unde era țara pe vremea cloturei — 18 Noemvrie 1905.

„Preoțimea noastră și literatura bisericească”.

Articolul cu titlu de mai sus din Nr. 90 a „Unirii” se plânge, că preoțimea nu sprijinește literatura bisericească. Cauza ar fi starea materială a preoțimei.

Nu sprijinim literatura pentru că n'avem bani. „Cerem ridicarea dotațiunei preoțești pentru propășirea clerului spre lumină, pentru avântul literaturii bisericești”, zice autorul. O desfidare foarte temeinică i-se dă acestei afirmațiuni pe pagina următoare din același Nr. a „Unirii” prin o notiță reprodușă și de „Tribuna” în Nr. 207. „Un preot să-i zicem I. I. n'are de unde trimite abonamentul de 46 cor. pentru foaie, că-i sărac, neavând avere decât vre-o 18—20 mii fl., altul, să-i zicem A. S. intradevăr are o restanță de 216 cor. dacă ar avea biserica bani i-ar plăti de acolo, dar nu-s și el bietul nu poate rupe din venitul alor 500 jughere proprii”. Dar să zicem că acestea s'au cazuri izolate, dar grosul preoțimei noastre „e dornică să cetească, să știe să se lumineze, dar n'are pe ce pune mâna, ca să-și cumpere cărți să plătească reviste, să-și aranjeze o bibliotecă cât de modestă”. Negreșit, starea materială a preoțimei noastre e neîndestulitoare, dar eu cu sufletul împăcat susțin în potriiva articolului pomenit că nu starea materială precară e cauza răceleii preoțimei noastre față de literatură.

Un superior de pe vremuri al seminarului teologic spunea odată Metropolitului, că teologii în seminar se ocupă puțin cu

literatura, ca dovadă aducea faptul că în foaia ce-o scriu teologii nu găsești decât vre-o câteva și acelea numai. Cei mai mulți nu-și bat capul cu de-al-deastea. „Nu-și plătesc, mă rog, la copilării”. În schimb însă liame moderne și luxoase la ordinea zilei. Susțin aceasta cu risicul de a scula pe capul meu o sută de guri. Croitorii din Blaj nu răsbesc gusturile rafinate a teologilor. Aduc străini. Numai pentru că lucră mai ieftin.

Încă odată: Nu starea materială e cauza că nu sprijinim literatura. Nu de mult ni s'a îmbunătățit în mod simțitor dotațiunea, să nu se creadă însă că această îmbunătățire s'a simțit și în registrele administrației „Unirii” bunăoară. Tânjește și azi „Unirea” ca și până acum. Pentru ea n'a venit congrua. Aici să mi-se permită să intercalez o idee, care poate singură ar putea fi dezvoltată într'un articol. Eu cred că nime nu neagă adevărul că pentru un om cult e neapărat de lipsă — cum e hrana de toate zilele — un ziar de zi. Să se nutrească cu el sufletește precum cu pâinea trupește. Pentru fiecare preot e dar de lipsă un ziar de zi. Din câte ziare de zi avem, azi nici unu nu răspunde tuturor cerințelor noastre în aceste zile de clătinare a credinței. Să fie dar — cum au spus-o alții mai de mult ca mine — „Unirea” de zi, dar numai cu condițiunea, că superioritatea bisericească poate mijloci învoirea guvernului, ca din „congrua” să subtragă costul abonamentului „Unirii” așa ca taxa fondului de penzie. Altcum „iubita” și „aprețita” „Unirea” moare de foame. Sunt aici sinoadele de toamnă. Dacă cerem cu totii și dacă superioritatea poate și vrea, sigur va mijloci învoirea guvernului. Și atunci preotul e dispensat de obligațiunea de-a sprijini alte ziare și de altă parte are unde „pune mâna și cu ce-și stămpăra setea”. Cu venirea congruei n'a crescut sprijinul preoțimei pentru literatură, în schimb însă la tot pasu află preot în trăsură pe arcuri. Pentru că pe semne e mai inclinat sufletul nostru — și aici e huba — spre ce lucește, decât spre ce nutrește. Și cu inclinarea aceasta trebuie să ne dăm sama nu cu starea materială. Sprijinim noi oare după starea care o avem acum — fără a ne sbura gându la una mai bună — literatura noastră sau ba? Eu cred că ba și cred că de-ar crește dotațiunea, tot n'ar crește sprijinul cum n'a crescut nici în trecut, pentru că huba-i la înclinarea sufletului.

Nu poate ceti preotul pentru că „de altă parte e necesitat să fie neîntrerupt în jurul economiei (mai ales dacă are 500 jughere) să ia parte însuși la toate lucrurile; iar locuințele parohiale etc.” N'avem vreme! Vorba-i Stanco! Mergând în car sau pe lângă boi la plug, dacă ție sete de ziarul adus acum îl poți sufla. Locuințe? Cui e sete și în șură cetește. Dar să cernem deamănuntu lucrurile cu economia, că, doamne, multe să mai pun în cărca ei. Lunile Maiu, Iunie, Iulie și August au nopțile așa de scurte, cât numai de somn sunt de ajunse. Dar ce faci în celealalte sări lungi de nu să mai gată? „Is rupt de oboseala de peste zi.” O spui ca să-ți ascunzi lipsa de sete.

Așadar „cerem ridicarea dotațiunei preoțești” dar totodată, ba, mai întâiu „cerem” schimbarea înclivării sufletelor.

Amar.

Corespondințe.

Scrisoare din Viena.

— De la corespondentul nostru. —

(Continuare și fine).

Dar Ioan Capistran a făcut și mai mult încă pentru popoarele creștine ale Europei!

În anul 1453 cetatea împăratului creștin Constantin cel Mare a căzut în mâna Turcului, și toată lumea s'a cutremurat de groază. În locul crucii lui Hristos s'a înstăpănit semiluna lui Mahomed care se arată înfricoșată de pe turlele minunatei Sf. Sofii. Și sultanul turcesc Mohammed, se lauda, că nu peste mult va implânta steagul cel mare al Musulmauilor pe zidurile Vienei, iar din pistolul dela Roma va da calului ovăs. Ce era de făcut în aceste vremi de grea cumpănă? Din toate țerile creștine se ridică, par'că, un nou strigăt de chemare întru ajutor cătră alesul Domnului, pe care îl recunoscuseră deja în Ioan Capistran. Și moșneagul bătrân care era atunci Sfântul Ioan Capistran, nu s'a lăsat rugat: În 1455 mai cutreieră odată Austria. La adunarea țării din Wiener-Neustadt s'a sfătuit și el cu bătrânii și sfetnicii țării, și îndemnă pe mic și mare la luptă împotriva păgânului. Pretinul său Enea Silvio îl ruga atât de frumos să împace el, căci numai el este în stare, pe creștinii învrăjbiți, și să gonească tot răul și tot păcatul care surpă creștinătatea: „Vei sbiciui lașitatea, vei osândi trufia și sgârceania, căci mai ales acestea sunt acel înspăimântător bălaur cu trei capete care ne va da de vii pe mâna Turcului ca să ne ispășim păcatele noastre cele multe și mari”.

Apoi se duce în Ungaria, căci acolo era primejdia mai amenințătoare. În Ardeal încă cetim că s'ar fi întors la cuvântul lui 11.000 de eretici.

Și în măsură ce sporia primejdia, își sporia și el puterea sa de muncă: Îndeamnă pe cei certați la pace, pe cei bogați la jertfă de bani, pe cei săraci și mulți îi strânge în cete mari, încât el singur adună o oaste puternică, nu lipsește de povețele sale înțelepte nici pe trimișii Papei dela Roma, ia parte la toate sfaturile și chibzuielile de războiu, cuvântul lui era hotărîtor în împărțirea ostașilor și în alegerea căpitanilor, scurt: el era sufletul a toată mișcarea!

În 1456 erau deja gata de războiu, și s'au putut întâlni la Belgradul Sârbiei, ca acolo să țină calea Turcului, cei doi Ioani, cari aveau să fie mântuitorii Europei creștine: Ioan Capistran, călugărul Franciscan și Ioan Hunyadi, guvernatorul țării Ungurești.

Ci nici Turcii nu au stat cu mâinile în sân. Cu o armată de 150.000 de oameni se apropiu de Belgradul sârbesc. Și apoi cu mașinării și tunuri bombardau zi și noapte zidurile cetății. Flota turcească i-a încunjurat din spre Dunăre, iar ienicerii și toată pedestreimea lucrau amarnic în potriiva lor din spre uscat. Atunci se încumătă bătrânul Capistran la o faptă vitejească din cele mai rare: Urcând o luntriță prin întunerecul nopții se străcoară nevăzut priure flota turcească și s'a dus în Ungaria să aducă noi ajutoare și noi munițiuni. Și în curând vine cu o flotă de peste 200 de corăbii și nimicește aproape cu desăvârșire flota tur-

cească. Aceasta s'a întâmplat în 14 Iunie. Turcii, bătuți pe apă, și-au pus toate puterile pe uscat ca să cucerească cetatea. Și se părea că vor isbuti. Insuș marele Hunyadi își perduse orice nădejde, numai călugărul Franciscan zicea necontenit: „Nu, creștinătatea nu va fi biruită! Dumnezeu este cu noi! Eu l-am văzut la sfânta slujbă!” Și așa ținu lupta 18 zile de-a rândul cu o inversurare și desperare fără păreche până la năvăla cea mare din sara zilei de 21 Iunie 1456. Turcii se gândeau la o îngelăciune: să se facă că o ia la fugă, ca să-i scoată pe creștini din cetate și apoi să se întoarcă să-i ia de din dărâpt la goană. Ci agerul luptător Hunyadi și neînfricatul Capistran au înțeles gândul lor hain și au știut cum să-și potrivească atacul. Hunyadi, îndatăce Turcii au vrut să-și părăsească sașturile lor bine întărite, le-a cuprins, și i-a luat în foc el de-o parte și Capistran cu crucea în frunte de altă parte, strigând din toate puterile: „Înainte în numele lui Isus!” și așa mare însuflețire cuprinse atunci sufletele creștinilor, încât în avântul lor nestăvilit călcară toată tabăra turcească. Iară toate munițiunile, trofeele, hrana, armele, ba chiar și cortul Sultanului. Într'un ceas păgânătatea fu ca pleava svânturată! Iar învingătorul Capistran căzu în genunchi înaintea Sfintei Cruci și mulțumi din tot sufletul Mântuitorului pentru că a mântuit poporul său!

În 11 August a aceluiaș an, 1456, dete crucea preținului și tovarășului său de luptă Ioan Hunyadi spre sărutarea din urmă, iar în 23 Octombrie o sărută el însuș pe patul de moarte, mângâiat că poate zice din tot sufletul său cuvintele bătrânului Simion: „Acum slobozește, Doamne, pe robul Tău în pace, căci văzură ochii mei mântuirea Ta, care o ai gătit înaintea feții tuturor popoarelor!”

Da, zice părintele Andlau, care ai gătit-o înaintea feții tuturor popoarelor prin alesul Tău: Ioan Capistran!

Și apoi întreabă — și face atât de bine că întreabă — ce-ar fi astăzi Europa creștină, și mai ales ce-ar fi ei, Germanii, dacă nu le-ar fi trimis Dumnezeu un mântuitor în acest Sfânt al Său? Poate, zice el, astăzi nu ar mai fi cruce, ci semilună turcească pe vârful Stephans-domului, iar ei ar fi purtat robia rușinoasă a Islamului. Lui Capistran au să-i mulțumească, așa dară, că au rămas creștini, și că au rămas neatinși de pacostea păgână. Și când-i provoacă să contribuie la ridicarea unei biserici cu hramul Sf. I. Capistran, îi provoacă la săvârșirea unei fapte nu numai creștinești, ci totodată și patriotice. Pentru că nu poate fi faptă mai patriotică decât ridicarea unui monument pentru un mântuitor al patriei! Arată apoi că Erdberg-ul (districtul al III-lea al Vienei) este locul cel mai indicat pentru ridicarea unei biserici, pentru că în tot districtul, deși numără la vre-o 40.000 de suflete, totuși nu se află decât o singură biserică în care nu încap mai mult de 8—900 de persoane. Mai arată apoi că și din motive istorice tot Erdberg-ul este locul cel mai indicat pentru aceasta, căci acolo s'a dat lupta crâncenă în potruva Turcilor la 1683 cu prilejul asedierii Vienei.

Și pentru ca să îndemne cu și mai multă putere pe credincioși la săvârșirea acestei fapte creștinești și patriotice, păr. Andlau le descrie într'o admirabilă viziune

biserica Sf. Capistran pe care și-o închipuie mare și cuprinzătoare ca să încapă toată mulțimea credincioșilor, cu o icoană de-asupra altarului principal care să zugrăvească clipa cea mai frumoasă din viața Sfântului, când după învingerea dela Belgrad cade în genunchi înaintea crucii Mântuitorului Hristos și-i mulțumește pentru mântuirea credincioșilor Săi; iar la un alt altar ar putea fi agonia Sfântului care sărutând sf. cruce înghână cuvintele: „Acum slobozește, Doamne, pe robul Tău în pace.”

Iar noi? Noi să luăm pildă dela nemții aceștia înțelepți, cari știu sărbători astfel amintirea marilor lor binefăcători, încât, odată cu mulțumita și recunoștința pe cari li le aduc, își fac și lor bine și folos.

Ioan Georgescu.

Adunarea reuniunii învățătorilor.

— Raport special. —

(Continuare și fine).

Astfel s'au petrecut lucrurile, precum s'a arătat în raportul ce s'a publicat. Venit-au învățătorii cu dor de propășire, cu dor de a-și închiega rândurile. Venit-au cu cel mai curat gând, de a se lumina, de a prinde puteri noi. Venit-au trimișii despărțămintelor, dar venit-au și netrimișii.

Ne-ar plăcea să-i vedem aproape pe toți adunați într'o tabără mare, închiegați în rânduri de luptă; să-i vedem însuflețindu-se pentru ținte sfinte, nizuindu-se cu puteri conștiente și determinate spre realizarea aceloră. Fiindcă dl Rațiu în conferența interesantă a dsale a zis, că învățătorii noștri în privința învățământului nu stau — plus minusque — mai pe jos decât învățătorii altor neamuri, ne-ar plăcea, prin urmare, să-i vedem asemenea aceloră, organizați pe baze temeinice, eluțându-și mijloacele de cari au lipsă, spre ajungerea scopului prefipt, ne-ar plăcea să-i vedem însuflețindu-se și agitându-se, — ca valurile apelor mari — spre a frânge zăgazurile, ce le stau împotriva. Ne-ar plăcea să-i știm o putere, care să împună și altor neamuri, o putere, de care să nu îndrăznească nime a se atinge. Ne-ar plăcea să-i știm — ca la alte neamuri — apostolii însufleții a tot ce e bun, frumos și adevăr; apostolii redeșteptării pe toate terenurile.

Le zicem acestea, nu doar, că n'ar fi dintre dlor mulți astfel, fără le zicem pentru ca toți să fie una, toți să fie valuri, ce năvălesc spre stânca — zăgazul — din mijlocul mării — precum descrie atât de frumos Gorki în o novelă a sa frământarea spre biruință.

Le scriem acestea pentru ca pe viitor să fie adunați la adunarea reuniunii cât mai mulți, — ba am dori să fie aproape cu toții.

Le zicem aceste, pentru ca nu numai unii, fără cei mai mulți, să ia parte activă la discuții, vorbind pe baze temeinice și științifice; pe cei mai mulți să-i auzim vorbind dintr'un punct de vedere mai înalt și idealist.

Le zicem acestea, pentru ca cei cari nu au venit pe viitor să vie, iar cei cari au venit și nu au stat până la sfârșitul ședințelor, pe viitor să stea.

E semnificativ faptul, că unele despărțăminte n'au fost reprezentate de loc.

Oare aceștia n'au lipsă de îndrumări

mai înalte, n'au lipsă de întărire, de luminare? Oare aceștia atât de slabe puteri să aibă încât — presupunând, că n'ar fi oameni în stare bună între ei — să nu fie în puțința de a-și trimite baremi un delegat ori doi?

S'au auzit la această adunare glasuri calde, dorinți sincere de înaintare și întărire; glasuri de a lăși cât mai mult „Foaia Scolastică”, sentimente de ahipire față de biserică și școală, glasuri de strigare pentru a veni în ajutorul orfanilor și copiilor de învățători, glasuri de a-și câștiga cunoștințe mai multe și noue prin conferențe și prelegeri practice etc., dar oare fi-vor inimi primitoare, inimi calde, cari să se aprindă la glasul de chemare al adunării? Veni-va poporul, mulțimea mare a luptătorilor spre a duce la izbândă adestea idei?

Fi-va în stare să înțeleagă glasul vremii?

De aceea, cei cari s'au împărtășit la acest praznic al luminii și însuflețirii se aprindă focul sfânt al luptei prin tot cuprindul locuit de Români, ca să vedem mulțimea mare aprinsă de aceeaș vâlvătaie ce arde și curăță tot — spre a putea prăznuși, în viitor, serbătoarea învingerii.

Rap.

Misiuni în Munții-Apuseni.

(c) În zilele de Joi până Luni (26—29 Oct. a. c.) s'au ținut misiuni sacre în frunțașă comună din Munții-apuseni, Roșia-montană. Din Blaj au fost trimiși ca oratori păr. Ștefan Roșianu și păr. Ioan Coltor însoțiți de clericul T. Lazar.

E un eveniment mare ori-când ținerea misiunilor și ori-unde s'ar ținea ele, însă e un eveniment foarte însemnat, când se țin în Munții noștri, la moșii noștri, când lor li-se scormonesc inimile și lor li-se predică cuvântul Domnului, lor cari sunt oare cumva cei mai aproape de sufletul neamului nostru.

Trenul care duce în munți te lasă la Zlatna să guști preținția părintelui protopop iar de-acolo până în Roșia ai drum cinci oare în fuga călușeilor peste Dealumare, întâlnind mereu moși, cari sparg peatră în bucățele mărunte și apoi să o imprăști pe drum; lucru greu și neplăcut, plătit abia cu 8 cor. la săptămână. Bieții pui ai munților au ajuns dela bulgării de aur la brujii de pământ și la sfârmăturile de peatră stearpă...

*

De altminteri în general e bătătoare la ochi sărăcia tovarășilor de bucurie și de întristare a lui Iancu. „Nu mai dă baia dle Părinte, nu mai dă baia, ne-a bătut Dumnezeu, dacă nu ne-au putut bate oamenii, că este aur bogat acolo, domnule Părinte, dar nu lasă Dumnezeu să dăm de el, dle Părinte”. Și dnul Părinte își întoarce capul, se uită într'o lătură și pare că-și limpezește ochelarii de un strop rătăcit.

Roșia, renumita Roșie, de unde scoteau și străbunii aur din creștii pământului, astăzi începe să-și piardă coloritul.

Azi bietul popa neunit a fugit de sărăcia cea multă, și unde nu tocmai de mult erau doi preoți uniți, azi abia poate trăi cinstit unul, iar școala, nefericita școală, stă să-și dea sufletul cu un dascăl și trei școlari nu tocmai departe de palatul luxos al școlii de stat „cu șapte puteri”. Noi credem că nu va fi român, care să nu simtă o durere mare și amară, când va căti sirele aceste.

Da, la Roșia o ducem rău, cât se poate de rău, și de merge tot așa în 20—30 de ani nu mai avem moți pe acolo. Deja acum sunt la o sută de case frumoase lăsate pustii, căci stăpânii au luat lumea în cap de sărăcie și de năcaz să poată cânta cu toată dreptatea în largul lumii:

„Munții noștri aur poartă
Noi cerșim din poartă 'n poartă“.

Din fondul cultural dela Blaj s'a oferit suma maximală ce se poate da spre susținerea școlii 600 cor., însă bieții oameni spun sus și tare că mai mult ei nu pot da decât au oferit la început și așa — fiind ofertul acesta foarte mic — rămâne să vedem Roșia-montană, orașelul cuminților moți, fără dăscălie la slove românești pe lângă toate opintirile preotului gr.-catolic. Aici e cu adevărat lipsă de mâna darnică al lui Stroescu și de o peană de argint, doar mai ca mai mult ca la casina copiilor nimănui... Credem, că Asociațiune și Ordinariatul din Sibiu sunt datoare, să ajute Blajul în acțiunea de salvare a școlii noastre din Roșia.

*

Loc mai potrivit pentru misiuni sacre ca Roșia mai rar. S'a făcut însă o mică greșală în alegerea timpului. Ar fi trebuit să se pună pe zile de sărbătoare când băieșii sunt liberi, așa însă mulți dintre ei pe ziua de Vineri și Sâmbătă înainte de amiază au fost lipsiți de mângăerile apostoliei acesteia. În schimb însă au venit în procesiune deja de Vineri din Bistra și din Mușca. Bistrenii au plecat la amiază și au ajuns seara către șase ore cu preoții în frunte și aducând o icoană de-a Vergurei Maria în triumf peste creștetele munților. Mușcanii au sosit mai curând.

Vremea a fost splendidă, nici urmă de nor. Predici erau patru la zi, ținute toate de trimișii dela Blaj; iar mărturisirile au durat aproape în continuu de Vineri dimineața până Luni ascultate pe lângă predicatori și de preoții Butnar (Roșia), Simu (Câmpeni), Nicoară și Marcu (Bistra), Coroiu-Ponorean (Ponorel), Ungurean (Mușca) și Napău (Sohodol). Credincioși au venit din toate împrejurimile: din Câmpeni, Bistra, Lupșa, Mușca, Ponorel, Sohodol avizați cu toții, — și unii pe tot timpul misiunilor, la ospitalitatea sinceră și binevoitoare a roșienilor.

Era atâta evlavie în munții aceștia, atâta credință și cu atâta alipire se strângeau la tot ce curgea de pe buzele oratorilor și mai ales femeile plângeau în continuu.

Așa bună impresie făcea văzând tărânce tinere și bătrâne cu ochelarii pe nas și cu cartea de rugăciuni în mână și e de notat că aproape toți se rugau din cărți ori de pe mătâni. S'au cuminecat la 700 de persoane și sufletul lor curat a rămas așa de pătruns, așa de unit de Mântuitorul Iisus,

singura lor nădejde. Când roșienii au petrecut procesiunea din Bistra, la crucea din capul satului unde s'au despărțit plângeau și cei din Roșia și bistrenii cu toții. Pe predicatori îi încunjurau tot timpul cu o dragoste mare și ar fi dorit și-i rugau să rămână mai multă vreme la ei. Câtă pace s'a lăsat pe sufletele lor numai Dumnezeu poate să spună, însă că lacrimi calde, calde au curs multe, foarte multe aceasta putem să o spunem și noi cari le-am văzut șirind pe obraji aprinși și poate, cari nu odată am fi dorit să curgă libere, tănuite și neștiute și din geana noastră umezită...

Cam așa au durat misiunile din Munții Apuseni iar noi am rămas tot mai mult convinși de puterea binefăcătoare ce o au ele asupra poporului și tot mai surprinși am rămas, că acum de când societatea de misiuni e alcătuită și cu statute aprobate și întru toate pusă în rând se dau mai puține misiuni de cât atunci când încă nici nu există. Care poate fi oare motivul? Lipsa e mare și acum, împrejurările, cari seacă vieța morală și sufletească din țărâni noștri, grave și acum. Va fi oare lipsa de căldură la periferii ori în centru? N'am crede, că în centru de oarece aproape toate misiunile, cari s'au ținut până acum le-au îngrijit preoți din gremiu, va fi dară lipsa de avânt prin diferitele protopopiate!! Am dori să se simtă pulzul bătând mai cu tărie ca credincioșii noștri dornici, setoși de Hristos „vieță să aibă și mai multă să aibă“.

Din America.

Aurora Ills., la 10 Oct. 1911.

Săptămâna trecută pentru Aurora catolică a fost adevăratul și al sărbătorilor. Bunul episcop de Rochsford Illustritatea Sa Dnul Petru Iacob Muldoon în săptămâna trecută a făcut îndatinata vizită canonică la bisericile catolice din acest oraș.

Duminecă în 10 Octomvrie a binevoit a vizita biserică noastră. La orele 3 p. m. a sosit cu suita sa, alcătuită din frații preoți de aicea, la casa noastră parohială.

A fost așteptat de mulțime de popor, români îmbrăcați în haine de sărbători decorați cu cocarda de membri fondatori ai bisericii. S'a făcut vecernia prin subscrișul, iar după vecernie bunul episcop a publicat indulgența de 40 zile pentru credincioșii bisericii noastre indemnându-i la vieța curată.

A făcut apoi episcopul în biserică noastră rugăciuni pentru cei vii, în urmă pentru cei morți și dând binecuvântarea arhierescă poporul pe rând a venit la sărutarea stei drepte. După sevărsirea ceremoniilor bisericești s'a retras în sala de așteptare a casei parohiale și a primit deputațiunile. A fost prezentată prin preot: 1. Curatorii actuali;

2. foștii curatori; 3. senatorii actuali; 4. foștii senatori; 5. Cantorul și vicecantorii actuali; 6. Cantorii emeriti; 7. coriștii și în urmă 8. membrii societății religioase și de ajutorare „Sta Maria“. Cătră toți a avut cuvinte de însuflețire și de laudă și i-a indemnă să țină cu toată sfințenia și cu toată tăria la credința strămoșească, să persevereze în virtuțile creștinești, să-și iubească biserica și slujitorii ei, și purtându-se astfel totdeauna pot conta la bunăvoința Sa. După revizuirea protocoalelor și actelor bisericești ne-am așezat la cina dată din preot. În fruntea mesei așezat episcopul, iar la dreapta episcopului a fost designat locul vicarului general, care însă și-a cedat locul domnului Kapple un milionar din loc, care e mare binevoitor a românilor, care pe lângă alte daruri făcute bisericii noastre odată a rescumpărat 200 de bilete de intrare la o petrecere făcută în folosul societății „Sta Maria“, la masă au fost toți preoții din suita episcopului, câțiva dignitari civili, curatorii și senatorii bisericii noastre și vre-o câțiva credincioși.

Pe la orele 9 a plecat episcopul ca să ieie parte la misiunile ce s'an ținut la biserică germăna St. Nicolae. Iar în celelalte zile a vizitat celelalte biserici din Aurora 9 la număr, școlile, spitalele, pe tot locul predicând și conferind sfânta taină a confirmării. Iar în sunetul clopotelor a lor 10 biserici s'a depărtat din orașul nostru poftindu-ne pe toți preoții pe 14 Dec. a. c. la iubilul de 25 ani a preoției sale.

Altcum episcopul e un adevărat Apostol în înțelesul cel mai strict al cuvântului, orator de forță ținând câte 4—5 predici pe zi fără de a se vedea pe dânsul obosala, indemnând și însuflețind ascultătorii la împlinirea datorinței față de Dumnezeu, față de biserică și față de sufletul lor, a cărui mândrie e scopul nostru final.

Episcopul Muldoon e primul episcop a diecezei de Rochsford, care s'a format din o parte a Arhidiecezei de Chicago Ills, unde din 1901 Iulie 25 a fost episcop auxiliar până în 1908 Sept. 28, când a fost denumit în dieceza de Rochsford, de episcop actual. Este om cam de 46 de ani, e iubit de cler și de popor și respectat de toți pentru virtuțile sale adevărate preotești și părintești.

Om de cultură înaltă, cu manieri fine, care așa tractează cu preoții săi ca un adevărat părinte cu fiii săi. Fiind om tiner și în putere trupeză și sufletească, toți leagă mare speranță, că va lucra cu mult succes întru înflorirea diecezei de Rochsford spre mărirea lui Dumnezeu și întărirea bisericii. Dumnezeu să ni-l țină mulți ani!

Ioan Pop
preot gr.-cat.

NEUMANNN M.

furnisor al curții și camerei ces. reg.
în KOLOZSVAR, Mátyáskirálytér 14.

Mare asortiment în veșminte bărbătești, de copii și fetițe!

(73) 24—?

Prețurent ilustrat gratis și franco.

Serbătoare la Lumperd.

A fost cam pe la mijlocul lunii Octomvrie, o vreme frumoasă de toamnă, o atmosferă liniștitoare, stăpâniă pretutindenea.

Clopotele unei biserici din Lumperd vestiau, în tot cuprinsul ținutului, învingerea muncii și a dragostii de Dumnezeu și biserică.

Oameni înalți, oameni voinici și frumoși te împincau pe ulițele satului așezat în fundul văii. Mulțumirea și bucuria se oglindea pe fețele lor prăjite de soare; erau mândri, că au putut ridica un lăcaș atât de frumos lui Dumnezeu. De acuma vor merge mai voioși la biserică; ruga o fi mai sfântă și mai primită înaintea lui Dumnezeu și aceste toate în urma hărniciei lor și a bătrânului preot din vremi de mult apuse. Erau sfătoși, că pot să slujească altor sate de pildă bună.

Și au avut ei sfințire cum n'au mai avut alte sate de prin prejur. A făcut sfânta liturgie delegatul Escelenției Sale, pâr. asesor consistorial Iuniu Br. Micu, protopopul Cătinei și alți preoți. A predicat pâr. protopop Dănilă despre dragostea de-apropelului și delegatul Mitropolitului despre aceea ce însemnă a face și a avea biserică.

Și la slujbă au cântat la fel, ca ingerii, coriștii părintelui Măiereanu din Iuș.

Și eră dragoste și lumină multă în aceea zi blândă de toamnă. Popor mult — de prin depărtate ținuturi — umpluse tot satul. Și li-s'au deslegat pungile subțiri ale oamenilor dăruind obolul lor pentru biserică și din crucerii adunați unul cu unul s'a făcut aproape 600 cor. Și se sălășluise multă pace în sufletele tuturor și multă vreme va rămânea în sufletele celor ce au fost de față, vie icoana acesiei serbări de toamnă.

— gr. —

Cronică mărunță.

București.

Am tăiat pe la prânzișor aleele Cișmigiului și canapelele de brad care altădată îngăduiau parodiile sentimentale ale teatraliștilor de paradă, sunt la discreția uzurei vântului lui Octomvrie. Acele canapele reci și jilave ca însași bruma ce se topise pe ele, nu întârziă să respingă sistematic cu atitudinea lor deplorabilă: nici chiar pe acel ce vinea cam pela prânzișor să se pearză în danțul uscat al frunzelor de jngastru. Locul pe care se boltea înfinitul, de astădată violent ca un hanger miuit în sânge, se lovea de malurile de ciment. Dar unde-i statuia sfrijită a toamnei, a Rozamundeii filo-boema vieții mele, sau în cel mai rarissim cas a Eminescuului pe-al cărui pedestal să s'așeze codabatura reverențioasă și să-și desfacă ploscul său subțire ca să grăească.

Cum n'oi înceta eu pasăre călătoare, să bat din coadă, așa să nu înceteze acțiunea Bucureștenilor în vederea ridicării unui monument ție, care pute-va să continue a fi mai puțin mare, decât condeiul de fulger cu care a scris geniul tău, căci mult te-au obosit nerecunoștința lor Mihail. În sfârșit la Galați te văzui jumătate avea răsărind din modelarea unei bucăți de peatră. Am băgat de seamă că și ție îți șade bine să meditezi și pe vifor și pe soare, ca și cum nici o schimbare nu s'ar face în natură, printre ramurile ce se grăbesc să ți-le întindă castanii.

Ministrul Arion a prelungit contractul

de filotimie, cu aceia-ce în lipsă de ceva mai bun în viață, au fost să se nască cu lira supt brat și cu casa la spinare ca culbecul! Thalia Oltenei este sub tutela lui E. Gârleanu, care stăruiește din răspuțeri să-i lepede zdreanța indiferenței cu care a fost îmbrăcată atât timp, cât au privegheat-o cei care nu știau că pe Parnas sunt și ape cu cari își puteau vindeca patimile tragico-literare și să-i croească un vestmânt nou, cu o tăetură oare-cum clasică. Auziți de Cometa! O nu vă înspăimântați nu e ediția lui Haley, care a radiat odată pe sechela Zenitului, ci îi alta Cometa care apare intermitent în officina teatrului din București, descoperită de cătră doi colaboratori ce se au din pruncie bine cu stelele și au o așa de mare trecere în societatea lor cum aș avea de pildă eu în savanta societate a cătălușului meu „Nero“.

— În mănecă băgat-au vitejia compatrioții Dtale! Ai citit cum îi pustiesc fanaticile iatagane!? Urechile încep să mă doară, chiar de când te văd, că vrei să-mi cioplești în cuvinte entuziasmul bersaglierilor Dtale. Așa sunteți voi toți peninsularii, fuduli ca bețele de chibrit!

— Ma eo na son socialistro, dar eo spui la Domniata adevărat! La țara nostra este moltro mizericordia. Eo ai venit la Romania pentru che n'ai avut nici un „lavoro“ și familia nostro este mare com un spartura la ciera! Datoria publică la noi este duesprezece miliarđi lira. Espeditia Tripolitana n'ai facut altro cineva de chit banchieri, capitaliști, fabricanti și tuti son speculatore! La ei nu exista mila, la ei no exista scriptura, nu exista istoria, nu exista patria...

Ca niște pânzeturi de borangie întinse la uscat, norii planează în amurgul vântat, care incendiază Cotrocenii. De mult n'am văzut o acvarelă mai fecundă în vibrații de culori, iar Vlaicu, impetuosul Vlaicu se aventuriază în spre panta de lumină, ca păsările, care nu și-au găsit încă cuibul și care fug vertiginos de frica penumbrelor înfricoșatului Nox.

S.

Noutăți.

Din cauza sfintei sărbători de mâne nrul proxim va apărea Sâmbătă la ora obicinuită.

Mulțumită. Direcțiunea gimnaziului din loc exprimă mulțumită, Clarissimului dr. Iulu Florian preot militar în Cluj, intermal în Viena, pentru suma de 100 coroane, dăruită *Mesei studenților.*

Di Coman Șogan, mare proprietar în Grebinișul de câmpie se hotărîse să cinstescă pe seama școlii confesionale din satul său: 40000 cărămizi. Acea școală nu s'a putut însă face, și Di Șogan a cinstit cărămizile destinate pentru școală, poporului credincios din satul învecinat, Șeulia-de-câmpie, care fără acest ajutor, poate încă multă vreme nu și-ar fi avut școala sa corespunzătoare legilor țării. Așa însă și-o va avea în curând. În numele poporului, mulțumim și pe această cale pentru jertfa frumoasă, ce Di Șogan a ținut să aducă comunei noastre bisericesti. Șeulia-de-Câmpie, la 30 Octomvrie 1911. *Vasile Rusu,* paroh gr.-cat. *Ioan Maer,* curator primar.

Hymen. *Lucreția Dămboiu și Ioan Fătu,* absolv. de teol. anunță serbarea cununiei lor religioasă ce se va săvârși Duminică la 12 Noemvrie st. n. a. c. în biserică gr. cat. din Sebeș.

— *Emilia Horșia și Vasile Mărginean,* abs. teol. anunță cununia lor care se va celebra în 12 Noemvrie st. n. 1911 în biserică gr.-cat. din Biea.

Societatea Sta Maria din Aurora. Societatea religioasă și de ajutorare română gr.-cat. „Sta Maria“ din Aurora îils în ședința plenară din 8 Octomvrie și-a ales officianții săi cari vor funga până la Duminica Tomei 1912, după cum urmează: 1) Președintele Ioan Gavruș din Săuca comit. Selagiu; 2) Vice-president Georgiu Hude, Couaș cott. Selagiu; 3) Notariu Teodor Trene din St. Miclăuș; 4) Cassar George Siladi din Madaraș; 5) Secretar Vasaliu Siladi din Pișcari; 6) Controlori ai societății Vasiliu Andiuș din Madaraș și Georgiu Ținc din Hotoan toți din cott. Sătmar; 7) Controlori pentru vizitarea bolnavilor Nicolau Tătar din Terebesci, George Svab din Gereuța cott. Sătmar; 8) Membrii de încredere Demetriu Moldovan și Costan Corne din Unimăt; 9) Portar a Societății: Vasiliu Tătar din Unimăt. După alegere officianții și membrii noi merg în biserică și depun jurământul obicinuit.

Internat românesc la Brașov. Duminică s'a pus la Brașov peatra fundamentală la internatul de băeți, pe care Eforia școlară îl va ridica pentru elevii școalelor române din Brașov. O mare mulțime de public a asistat la această frumoasă festivitate, care va urmări scopul așa de nobil și umanitar să îngrijască de educația tinerelor odrasle ale neamului nostru, chiar în timpul cel mai primejdios pentru vrâsta lor.

Concertul soților Corfescu. Duminică seara în sala de gimnastică din loc celebrul tenor *Nicu Corfescu* cu d-na au dat un mare concert. Programul compus din bucăți clasice au fost executat cu precisiune. Cântările românești pe cari dl și d-na Corfescu le-au executat, îmbrăcați în costume naționale, au făcut deosebit efect asupra numărului auditor și au fost respătite cu aplauze nesfârșite. De asemenea actul III. din „Rigolito“ predat costumat au fost foarte bine.

Concert. Reuniunea română de cântări din Orăștie, arangează din prilejul inaugurării salei celei noue de producțiuni dela hotelul „Central“, Sâmbătă, în 11 Noemvrie st. n. 1911 concert cu acompaniare de pian și orchestră militară, în sala mare dela hotel „Central“.

Cinematograful electric, care cu începerea frigului s'a mutat în sala cea mare a hotelului „Univers“ continuă regulat cu reprezentațiunile în fiecare Mercur, Sâmbătă și Duminică și afară de aceea de două-ori pe săptămână după-ameazi la 4 arangează reprezentațiuni cu preț redus pentru tinerime. Sunt interesante reproducțiile operelor celebre, apoi piesele hazlii și bucățile din ramul industrial. „Dama cu camelii“ au fost predată de două-ori. „Patimile D-lui Hristos“ de patru-ori. La fiecare reprezentație program nou.

Necrolog. † *Aurel Dobrin,* farmacist a încetat din viață, dându-și blândul și nobilul său suflet în mâinile Creatorului, Sâmbătă în 4 Noemvrie n. a. c., după un morb scurt și de tot greu, în floarea vieții, abia în al 27-lea an al etății!

Posta Redacțiunii.

V. P. Adresa actuală n'o cunoaștem.

Amar. Nu te supăra, că am lăsat o parte, ne vine așa de greu să publicăm lucruri de acestea. Sper, că ne pricepi.

Teofil Vălean, preot. Pentru sfințirea bisericii ai tipărit numai invitări în limba maghiară? Dacă da regretăm, că n'o putem publica în foaia noastră.

Partea Literară.

Indreptarea matriculelor.

de
Protopopul Ioan Genț.

(Continuare.)

a) Inmatricularea ulterioară a unui caz de botez.

Dacă parohul află necesitatea unei asemenea inmatriculări, numai decât să facă raport la Ordinariat, expunând că dintre părinți, nănași și moașe cine sunt în viață, cerând permisiune de a-i asculta pe aceia sub jurământ, ori eventual Ordinariatul să exmită un alt comisar în acest scop. Dacă părinții, nănașii și moașa cari au fost martori imediați ai nașterii și botezului, nu mai sunt în viață, se expună numele acelor frați, rudeni ori martori coetani fidedemni cari ar fi să se asculte în cauză. Cătră acest raport, cum s'a zis mai sus, să alătore planul întreg al inferirii ulterioare matriculare având în vedere toate rubricile matriculei botezaților.

După primirea acestui raport Ordinariatul de obicei va pretinde dela paroh: 1) să substearnă extrasul matricular de cununie a părinților; 2) un proces verbal luat cu părinții, nănașii și moașa dela botez, cari vor depune întâiu jurământ, apoi vor fasona detaliat despre toate acelea împrejurări despre cari au știre sigură și cari sunt potrivite a dovedi pe deplin adevărul; dacă părinții, nănașii și moașa nu sunt deja în viață, se vor asculta alți martori fidedemni; 3) parohul să substearnă fasiunea părinților, iar dacă aceia nu mai sunt în viață, a altor martori fidedemni, despre toți pruncii cari s'au născut din căsătoria aceloră, ori sunt aceia în viață, ori au murit deja, expunând cât se poate de precis locul și timpul nașterii și numele primit în botez, a fiecăruia; și parohul să substearnă la Ordinariat extrasele de botez ale tuturor acestora; 4) să se asculte la protocol alți martori coetani ai părinților, cari au sau au avut copii născuți pe aceeaș vreme cu copilul al cărui inmatriculare ulterioară se cere, eventual în aceeaș săptămână sau ziua, și parohul să adnezeze la acte și extrasele de botez al acestor copii, eventual numai a unuia dintre aceștia. — Dacă părinții, nănașii și moașa sunt în viață, atunci cu celea de sub punctele 1 și 2 de mai sus Ordinariatul după toată posibilitatea lucrul îl va considera de deplin lămurit și va ordona inmatricularea ulterioară cerută. Când însă martorii mai deaproape, adică părinții, nănașii și moașa ar fi deja repausat, și spre dovedirea tuturor împrejurărilor de lipsă stau la dispozițiune numai martori mai depărtați, frații, rudeni, ori martori coetani, celea mai sus înșirate sub punctele 3 și 4 se recer negreșit.

b) Inmatricularea ulterioară a unui caz de cununie.

Când un caz de cununie a rămas afară din matriculă, să se alătore mărturisirea părinților, a martorilor, a preotului, cantorului, crâșnicului șcl. și eventual și extrasul autentic al matriculei logodiților, ori dimisionalul mirelui pe dosul căruia și eventual în proto-

colul esibitor al acetelor oficioase se va afla ceva înșămănare referitoare la ziua încheierii căsătoriei.

c) Inmatricularea ulterioară a unui caz de moarte.

La inducerea ulterioară a cazului de moarte ne inferit în matriculă e de lipsă să se adnezeze fasiunea părinților, soției sau consăngenilor, atestatul inspectorului (exploratorului) de morți, și a medicului care a curat pe morbos.

Pe care pagină și în care loc al matriculei va fi să se înșămneze inducerea ulterioară? Referitor la aceasta regulă generală este:

a) Dacă pe pagina și locul, ori cel puțin la anul acela, unde ar fi trebuit să se inducă la vremea sa cazul din întrebare este loc gol, să se inducă acolo.

b) Iară dacă acolo nu este loc destul, atunci în matriculă curentă în locul curent trebuie indusă înșămnea ulterioară. În rubrica „Observațiuni”-lor însă să se facă provocare la pagina și locul acela al matriculei, unde ar fi trebuit să se inducă cazul la vremea sa; și din contră pe pagina aceea unde ar fi trebuit să se facă inducerea, să se facă provocare la acel locul al matriculei, unde s'a indus de factō inferirea ulterioară. În rubrica „Observațiuni”-lor apoi să nu uite parohul interesat de a înșămna după citarea Reserisului konzistorial referitor ca mai sus și datul (anul, luna și ziua în care face dânsul inducerea ulterioară) subscriind și el însuș.

Taxă și timbru. — Ce privește timbrul, întâiu avem să fim în curat cu aceea, că toate scrisorile oficioase procurate în scopurile rectificărilor matriculare sunt scutite de timbru, și prin urmare parohii noștri să aibă grije, ca în asemenea cazuri cu spesele superflue ale timbrelor să nu taxeze pe credincioșii lor interesați în cauză. Se vede aceasta lămurit din Ordin. Ministr. de interne ce urmează: „Extrasele matriculare și alte documente procurate din oficiu în firul cercetării ce precedează inmatricularea ulterioară, sunt scutite de timbru” (din anul 1898 nr. 91856). — „Procedura de rectificare în înțelesul §-lui 33 al articolului de lege XXXIII din 1894 (despre matriculele de stat) e scutită de timbru”. (Ordin. ministr. de interne din 1906 nr. 80000 §. 161). — Iar §-lul citat al articolului de lege XXXIII din 1894 sună în acesta chip: „Inducerile matriculare, precum și pertractările referitoare la ele sunt libere de taxă și de timbru”. — Apoi ce privește taxele de scriere a extraselor matriculare și a altor documente ce le redactează parohii în cauze de îndreptări matriculare, când rectificarea matriculară se pune la cale din oficiu, de sine se înțelege, că toate acelea scrisori sunt datorii să le facă gratuit. Dacă însă procedura de rectificare se pune la cale la rugarea unui credincios interesat, e întrebare că iertat este sau ba să pretindă parohul dela dânsul taxă de scriere pentru extrasele matriculare și alte scrisori ce le redactează dânsul în scopul coregerii matriculare. La forurile civile în firul procedurii de rectificare a matriculelor de stat toate scrisorile ce se fac în cauză sunt scutite de taxă; și ordinațiunile ministeriale referitoare numai în acel caz admit, că se poate taxa cu spesele procedurii partea interesată, când rugarea ei substernută în cauza coregerii matriculare

s'a aflat neîntemeiată. Ordin. Ministrului de interne nr. 80000 din 1906 zice: „Dacă procedura de rectificare de s'a pus la cale la rugarea părții interesate și rugarea ei s'a aflat neîntemeiată, partea poate să fie judecată la suportarea speselor procedurii. Dacă partea judecată e fără avere, sau dacă partea nu a fost judecată la suportarea speselor procesului, sau dacă procedura a fost pusă la cale din oficiu, spesele procedurii îngreunează portofoliul ministerului de interne”. — Eu așa socotesc, că spesele aceste în cazul subșternerii unei rugări în cauză de coregere matriculară aflată neîntemeiată pot să fie numai diurnele și spesele de călătorie (trăsura) ale martorilor ascultați în cauză, și nici decum diurnele și taxele oficialilor purcezători, căci precum s'a zis mai sus: „Inducerile matriculare și pertractările referitoare la ele sunt libere de taxă și de timbru” (art. XXXIII din 1894 §. 34.)

Dacă dară oficialii civili toate scrisorile și pertractările în cazuri de îndreptări matriculare le fac fără taxe, oare lucru frumos ar fi, ca parohii în asemenea cazuri să ied taxe dela credincioșii lor? E adevărat, că nici în una dintre celea patru dieceze aparținătoare provinciei noastre metropolitane nu am găsit vre-o ordinațiune circulară ce ar opri pretinderea taxelor dela cei interesați în asemenea cauze. Și cu toate acestea susțin, că e lucru cuviincios, ca parohii să nu pretindă nici o taxă dela credincioșii lor pentru extrasele matriculare și alte scrisori ce le redactează dânsii în vre-o cauză de verificare matriculară. Pentru ce? Întâiu, pentru că parohul în asemenea caz nu face altceva, decât, că reparază o greșală făcută de antecesorul său. Acum colegialitatea, pietatea față de memoria antecesorului meu pretinde dela mine așa zicând, ca toate scrisorile din întrebare să le fac gratuit, cu atât mai vârtos, că acel credincios al meu pe care îl taxez eventual cu 6—8 coroane pentru t. ei sau patru extrase matriculare ce-i redactez în scopul recerut, care e o sumă enormă pentru el între împrejurările grele de traiu din timpul de azi, dacă nu în față, dar în adâncul inimei sale probabil va pomeni nu cu binecântare, ci poate cu înjurătură numele acelui antecesor al meu, din a cărui vină trebuie să plătească el acum o sumă așa mare de bani; și din înjurătura aceea poate și eu voi avea parte, și în adâncul inimei sale acel om amărit poate va judeca că eu nu-i sunt un părinte, ci un vitreg, și poate va adăuga: „așa-s toți popii, ne trag cum pot”.

(Va urma).

„Indărăpt la sf. Biserică”

6. Dujmăne în potriua Bisericii catolice.

de Ioan Georgescu.

(Continuare.)

A mai fost încă o împrejurare care a mănânat apa pe moara reformatorilor. Și anume: Fiind-că ori-ce acțiune produce reacțiune, și acțiunea atât de violentă a reformatorilor a produs o reacțiune în simțul Bisericii: în-cvisiția, meliită a curății lanul Bisericii de buruieni și de neghină și a recăstigat situația pierdută. Reacțiunea această încă au știut-o prezenta reformatorii în colorile cele mai negre înaintea mulțimii, ațitând-o și mai mult

în contra Bisericii. Chiar de-ar fi adevărate până la una toate grozăviile incisițiilor, ele nu ar păta Biserica, ca atare, fiind principiile Ei absolut contrare acestor aberații, ci ar arunca numai o umbră sinistă asupra clerului și poporului din vremea sau din țara aceea care s'a putut înselecă atât de mult, încât a fost în stare să comită astfel de atrocități¹⁾; iar noi am avea să ne bucurăm și

¹⁾ O clasică apologie, din acest punct de vedere, este următorul articol al lui *Michail Eminescu*: „Religia” (publicat în volumul „Articole politice” București ed. Minerva 1910 pagina 69 și urm.), pe care îl transcriem aici în întregime:

În realitate biserică, care a voit dominațiunea asupra spiritelor și o voinște încăodată în mod absolut, astăzi s'a mulțumi cu libertatea care se permite celorlalte confesiuni. Se înțelege că această dominațiune asupra spiritelor nu putea fi în trecut fără o punță politică, după timp și după țară. În Mexico catolicii sunt republicani, în Franța monarhiști, iar calitățile sau defectele clerului sunt cam în genere acele ale rasei în mijlocul cărei trăiește. La spaniolii ce se fanatizează tot atât de ușor pentru republică ca și pentru monarhie, pentru o idee ca și pentru altă, și clerul caută să fie mai fanatic; în Italia, deși scaunul catholicismului, el era cu mult mai tolerant și mai liber cugetător decât în alte țări; deci cazul va purta, poate într'un grad mai pregnant, caracterul îndoit al epocii în care trăiește și al rasei căreia îi aparține. Toleranța sau netoleranța, asprimea sau blândețea lui, va fi aceea ce-l caracterizează pe popor însuși. Germanii cari sunt de caracter mai îndărătnic, au avut un cler mai neîngăduitor decât Italienii, ba mai mult încă — biserică reformată din Germania, poartă aceeași maculă de judecăți, ale ereticilor, de ardori de via a vrăjitoarelor ca și biserică cea catolică. Atârână deci de energia cu care un popor își însușește o idee, atârână de calitățile înăscute ale lui, ce formă va lua și biserică lui. Cu aceeași energie cu care republicanii tăiau în secolul trecut capetele tuturor, cari își permiteau a avea alte idei, clerul răsărit din același popor persecută, odinioară pe aceia, cari nu-i păreau îndestul de catolici. Atât despre biserică ca instituție împământănită într-o țară oare-care.

Cât despre catholicism ca instituție universală, nu putem tăgădui meritele lui într'adevăr extraordinare pentru cultura omenescă.

Pusă în fața unor rase aspre, abia răsarite din locuințele lor primitive și abia aruncate asupra civilizațiunii antice, pe care au călcat-o în picioare și au nimicuit-o, biserică era singurul punct luminos nu numai pentru cultură în genere, dar chiar pentru libertatea dezvoltării omenesci.

Intr'un timp de aservire generală, într'un timp în care numai nașterea, deci numai descendența din ilustrii luptători fizici, dădea un drept la libertate; tot ce nu avea fericirea de a fi ucis o sută de dușmani, ori-cât era inteligent sau energic găsea o cale de înaintare în cler. Si precum spiritul și caracterul înving totdeauna în lume puterea brutală, tot astfel micul David a învins până în fine pe uriașul Goliat al evului mediu cu tot înțunecul și exclusivismul lui. Caracteristic și vrednic a se recunoaște în favoarea catholicismului e tendința de a nu lăsa creșterea poporului pe idei abstracte, cari să convingă capul, ci pe idei redede intuitiv, cari să îmbălânzească inima, de aceea frumoasele arte au fost cele mai puternice arme ale bisericii. Arhitectura, muzica, sculptura și poezia, au fost puse în serviciul bisericii, pentru a da în această sferă curată, neatinsă de nici o suflare impură, un adăpost sufletului omenesc, atât de băntuit sau de patimi sau de golul lui propriu de urât. Aruncat din nevoie în urât, din urât în nevoie, stări imanente naturii noastre și cari nu se pot înlătura prin mâna de creier de care dispunem, arta bisericească

să mulțumim lui Dumnezeu, că au trecut și acele timpuri rușinoase, fără ca doctrina sau spiritul genuin al lui Isus Hristos să fie cât de puțin alterate.

Ba tocmai aceste aberații dovedesc instituțiunea divină a Bisericii, care nu a putut fi învinsă nici atunci, când porțile iadului mai cumplit se răboiau în potriua Ei. Și atunci cel mai mare păcat a fost separațiunea de Biserică. Și atunci datorită oamenilor de bine a fost să dea tot ajutorul acestei Biserici, iar nu s'o năpustească.

(Va urma).

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

„Luceafărul” nr. 21—1911 cu următorul sumar bogat și variat: I. Agârbiceanu. La moartea unui prieten. M. Săulescu. Ades coboară noaptea (poesie). T. R. Popescu. Escursiuni în munții Făgărașului. D. Manu. Visul unui amurg de iubire, piesă într'un act după N. Bataille. Maria Cuntan. Iubirea noastră (poesie). *Cronică*; Serbările iubire din Iași. (M. S.) Literatura ca artă și ca profesiune (B) Poesiile lui Cincinat Pavelescu (B) Plaga micilor anonimi. Concertul tenorului I. Rădulescu la Sibiu (M. S.) *Cronică școlară* (B) Asociațiunea și Emke. Teatrul românesc în Ardeal (B) Jan van Eyck. Reviste și ziare. Poșta Red. Bibliografie. *Ilustrațiuni*: Jan van Eyck: Altar. Satul Porcești. Efect de lună în munți. Vârful Urlei și Piscul Somnului. Vedere spre Sud-ost de pe Celeagenul. Vedere de pe șeaua Lăculețe. Șeaua. Lăculețe. Vârful Urlei. Vedere de pe vârful Urlei spre Vest. Colțu Bolăcenii. Vânătorul în Munții Carpaților. Piatra Caprei. Mănăstirea Grecilor.

care a cultivat în pictură frumosul în culmea perfecției, muzica și arhitectura în genul sublim, a înălțat prin mijloace, lesne de înțeles pentru toți, sufletul omenesc în decurs de sute de ani, peste nivelul vieții de rând și nevoilor zilnice. *Toate popoarele cari posedă înaltă civilizațiune astăzi, dacă nu sunt, au fost măcar mult timp catolice.*

Despre învățământ trebuie să notăm asemenea, că atât cel popular cât și cel înalt sunt creațiuni ale acestei biserici. Că prin învățământ biserică a urmărit și scopurile ei proprii e nu numai adevărat, dar și foarte natural. Nici n'am înțeles ca o instituțiune să înființeze anume școli contra sa. Aceasta însă n'a împedecat ca spiritul pe care ea l'a crescut, să se îndrepteze în contra-i și s'o renege.

E o istorie veche aceasta, că ori-ce formă nouă de cultură e dușmană formei din care s'a născut, că fiica e dușmană mamei și povestea biblică, a lui Cain, în formula ei nouă de luptă pentru existență are loc tot așa de mult la curenturi intelectuale ca și la cele materiale.

Lupta e însă departe de a fi mântuită și învingătorul momentan nu este totdeauna cel definitiv. Religia are în favorul ei forma gata și pozitivă, pe când curentul opus n'are nimic gata, nimic format încă. Incercările de speculațiune metafizică, — cari culminează în ipotese și sunt tot atât de deosebite ca și scriitorii lor, sunt departe de a constitui convingeri pozitive pentru milioane de oameni. Prin lupte că cea de astăzi, prin mai grele încă, a trecut deja biserică: ea a avut însă inteligența de a-și muta punctul de gravitație cam tot în țările, cari aveau mai mare nevoie de ea, încât totdeauna a aflat puteri noi și proaspete, pentru a le opune negațiunei pure, pe care a întâmpinat-o de atâtea ori în cale.

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru sătenii Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare Librărie românească. *Prețul 30 bani.*

*

Mângâierea creștinului. Am onoarea a aduce la cunoștința Venerabilului Cler român, că din cartea de rugăciuni, ce poartă titlul de mai sus, nu mai am decât trei feluri de legături, și anume: a) un exemplar legat acasă în Oradea-mare costă 1 cor., iar cu posta 1 cor. 24 fil.; al unsprezecelea exemplar îl dau gratuit, pentru 10 cor. 76 fileri trimiși cu mandat postal spedez cu exped. rec. 11 exemplare. Spedarea cu rambursă costă mai mult; — b) legătură în piele de chagrin neagră cu cruce aurită, cu foi aurite, în toc; un exemplar cu sped. rec. 4 cor. 30 fileri, — c) leg. în imitație de os (albă) cu cruce frumoasă împodobită cu decorațiune de aur și mărgăritar și cu pictură de flori artistică, cu foi aurite și toc, un ex. cu sped. recerută costă 6 cor. 30 fileri. — Iară din **Cuvântările bisericești** după oratorul *Massillon*, traduse de subscrișul din tomul I. numai foarte puține exemplare mai am; din tomul II. am destule. Prețul ambelor tomuri cu sped. rec. 6 cor.; prețul tomului I. ori II. deosebit 4 coroane. — Comandele sunt a se adresa la: *Ioan Genț*, protopop gr.-cat. în Nagyvárad Sztaroveszky utca nr. 6.

*

Carte de cântece întocmită pe baza pedagogică și în conformitate cu planul de învățământ din 1911 pentru școlile primare, de profesorul de muzică dela seminarul „Andreian” din Sibiu, *T. Popovici*. Cuprinde peste 80 cântece alese din comoara muzicală națională și aranjate cu deosebită îngrijire și e aprobată ca manual didactic de Preaven. Consistor arhidiecezan. Partea I. cuprinde cântece în 1 și 2 voci, pentru clasele I—IV; prețul e 60 fil. Partea II. cuprinde cântece în 2 și 3 voci, pentru clasele V—VI; prețul e 1 cor. Porto 10 fileri. La comande de peste 10 exemplare se dă rabatul cuvenit. Cartea poate fi folosită cu succes și în gimnazii și școale reale inferioare, în școale civile și preparandii. Se poate comanda la: Librăria Semin. din Blaj.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**

Redactor responsabil: **Augustin Gruțița**

MOBILE

Dormitoare, prânzere, chilii de domni, sa-loane, aranjare completă de hotele, cafenele și castele, mobile de fier și de aramă, tapete, perdele, policandre și pianuri se spedează ori unde

cu bani gata sau în condițiuni de plată foarte favorabile.

Un mare și pompos album de mobile 1 cor. La aranjări complete se trimite agent cu modele, ori unde, fără a se socoti spese pentru asta.

Modern Lakberendezési vállalat
Budapest, IV., Gerlóczi-utca 7. sz.
(88) 8—104 (Központi városháza mellett).

Nr. 8115—1911.

(97) 8—8

Concurs la stipendii.

Prin aceasta publicăm concurs cu termenul de 20 Noemvrie n. 1911 pentru următoarele stipendii:

I. Din fundațiunea Ioan Bobb.

Un (1) stipendiu de 120 cor., care pe anul școl. 1911/12 s-a conferit lui Georgiu Pop, spre a studia la academia comercială din Graz, care însă a abzis de acest stipendiu.

II. Din fund. Simeon Ramontzai.

Un (1) stipendiu de 126 cor. de care a abzis Aurel Boros, căruia s'a conferit acest stipendiu pe anul școl. 1911/12 spre a studia la academia comercială din Graz. Stipendiul acesta este destinat pentru studenți la gimnaziu și la școala comercială.

III. Din fundațiunea Timoteu Cipariu.

Un (1) stipendiu de 100 cor., conferit pe anul școl. 1911/12 lui Ioan Câmpian fost gimn. cl. VI în Blaj, care însă în anul școl. 1911/12 nu e înscris la gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj și astfel nu mai poate folosi acest stipendiu, destinat pentru studenți la gimnaziul din Blaj.

La stipendiile de mai sus pot

concurge studenți ordinari, cari vor putea dovedi:

a) cu carte de botez și cu atestat de paupertate, că sunt români gr.-cat. miseri, născuți în Transilvania,

b) cu testimoniu școlastic și cu atestat de frecventare, cumcă pe lângă purtare morală bună au din studii calcul de eminență.

c) Dintre concurenți vor avea preferință ceice vor dovedi, cumcă sunt consângeni cu fondatorul. Pentru dovedirea consângenității cu fondatorul au să alature atestat dela respectivul oficiu parohial, care să cuprindă genealogia exact dedusa.

IV. Din fund. David Br. Urs de Margina.

Un (1) stipendiu de 200 cor. rămas vacant după George Milea din Orlat, repausat în Septemvrie 1911.

Concurenții la acest stipendiu au să dovedească cu carte de botez, că sunt români gr.-cat. născuți în vre-una din comunele arondate în comitatele Făgăraș, Sibiu ori Hunedoara; — cu atestat de frecventare, că sunt școlari în clasa I. a gimnaziului arhiepiscopesc din Blaj, iară fetele, că frecventează la școala de fete din Blaj, că au purtare morală bună și progres bun în studii și că sunt sau pot fi susce-

puți în Seminarul junimii române gr.-cat. studioase în Blaj, iar fetele în Internatul de fete din Blaj.

V. Din fund. Crișanu și Boeriu.

Un (1) stipendiu de 500 cor. destinat exclusiv pentru rudeni de ale fondatorului, anume descendenți ai unchilor săi Alexandru Crișan, Ioan Crișan și Petru Boeriu, cari n'au împlinit încă anul al 30-lea al etății, și vor studia nu numai la gimnaziu și la universitate, ci și artele frumoase și tot soiul de meserii, iar fetele la școlile și institutele de învățământ ecuivalente aceloră, ca școala civilă de fete, ori altă școală de fete superioară, ori institut de instrucțiune pentru lucru de mână femeiesc, economie de casă sau altă meserie sau calificățiune potrivită femeilor.

Concurenții la acest stipendiu au să dovedească cu documente autentice, cu atestat de consângenitate dela oficiul parohial concernent, carte de botez, și atestat dela institutul la care învața, cumcă intrunesc condițiunile de mai sus.

Din ședința Conzistorului arhiepiscopesc de Alba-Iulia și Făgăraș ținută în Blaj la 24 Octomvrie 1911.

Dr. Victor Mihály de Apșa,
arhiepiscop și metropolit gr.-cat.
de Alba-Iulia și Făgăraș.

Singurul institut de asigurare ardelen

„Transsylvania“

==== SIBIU ====

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.
recomandă

Asigurări împotriva fooului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apărute.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910	K.	5.008.540-78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4.834.801-12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	foc	119.839.992—
	viață	11.020.266—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2.428.317—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(88. 71—?)

A apărut

ANTOLOGIONUL

sau

MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine *slujbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților* de pe lunile: Septemvrie, Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor. și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II. se va fixa ulterior și va fi în raport cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.